

**ПРАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ІМЕНІ КНЯЗЯ ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО**

Кафедра правоохоронної та антикорупційної діяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри правоохоронної та
антикорупційної діяльності

Володимир ЗАРОСИЛО

" 28 " 2025р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МІЖНАРОДНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО»

Галузь знань: 08 Право

Спеціальність: 081 Право

Освітній рівень: другий (магістерський) рівень

Освітня програма «Право

Київ 2025

Робоча програма з навчальної дисципліни «Міжнародне кримінальне право»
для здобувачів вищої освіти освітньої програми «Право» спеціальності 081
Право

Розробник:

Заросило Володимир Олексійович - завідувач кафедри правоохоронної та
антикорупційної діяльності, доктор юридичних наук, професор.

(підпис)

Володимир ЗАРОСИЛО

Робочу програму погоджено:

Гарант освітньої програми «Право»

(підпис)

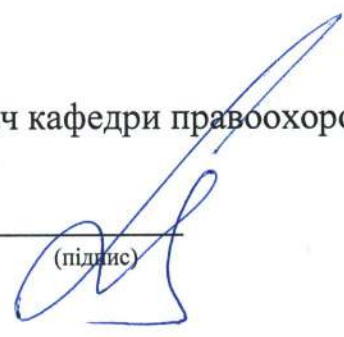
Володимир ЗАРОСИЛО

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри правоохоронної
та антикорупційної діяльності

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності

(підпис)

Володимир ЗАРОСИЛО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	очна (денна)	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
Мова викладання	українська	
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4/120	4/120
Курс	2	2
Семестр	3	
Кількість змістових модулів	1	1
Обсяг кредитів із розподілом за семестрами	4	4
Обсяг годин, у тому числі:		
- Аудиторні	40	20
- Лекційні	20	12
- Семінарські / Практичні	20	8
- Лабораторні	-	-
Самостійна робота, год	80	100
Форма семестрового контролю	екзамен	

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни - формування цілісної системи професійних знань про міжнародні злочини, на які поширюється юрисдикція Міжнародного кримінального суду, про основні процедури Суду, його співробітництво з державами та іншими суб'єктами міжнародного права, вироблення основних умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти в сфері застосування норм міжнародного кримінального права як у міжнародній, так і у національній юрисдикціях, імплементації його норм у національному праві України, критичної оцінки доктрини і судової практики міжнародних кримінальних судів.

Завдання:

- формування поглибленої системи теоретичних знань (концепцій, доктрин) щодо міжнародного кримінального права;

- усвідомлення основ та динамічної практики діяльності Міжнародного кримінального суду, специфіки його юрисдикції та особливостей співробітництва держав з цією унікальною міжнародною організацією;
- розвиток умінь з орієнтування в основних нормативних актах щодо боротьби з міжнародними злочинами і співробітництва щодо таких злочинів;
- набуття умінь з кваліфікації, розслідування та кримінального переслідування міжнародних злочинів;
- засвоєння науково-теоретичних підходів, практичних методів, прийомів професійної діяльності у застосуванні норм міжнародного кримінального права, стандартів правової допомоги у кримінальних справах в національному правопорядку України;
- оволодіння інноваційними практиками, юридичною технікою тлумачення нормативно-правових актів та судової практики Міжнародного кримінального суду і трибуналів *ad hoc*, а також актів, що становлять договірно-правову базу відносин України з іншими державами у сфері боротьби з міжнародними злочинами і царині правової допомоги у кримінальних справах.

Цей курс розроблено таким чином, щоб сформувати у його слухачів компетентності, необхідні для застосування та тлумачення норм міжнародного кримінального права, а саме:

- здатність працювати в міжнародному контексті у сфері кримінального права;
- здатність оцінювати взаємодію міжнародного кримінального права та міжнародних правових систем з правовою системою України в частині притягнення до відповідальності за міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру;
- здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм кримінального та міжнародного права, а також розуміння особливостей практики їх застосування, зокрема при оцінці міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру.

Після завершення цього курсу студент буде **знати та вміти**:

- дискутувати зі складних правових проблем відповідальності за міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання;
- аналізувати взаємодію міжнародного кримінального права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права щодо відповідальності за міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру;
- використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів міжнародного кримінального права.

Програмні компетентності.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати задачі інноваційного характеру у сфері права, що передбачає застосування правових доктрин, правових принципів, норм права та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

Тема 4 Характеристика основних принципів міжнародного кримінального права дозволяє застосовувати базові принципи (законність, відповідальність, гуманізм) у нових та кризових ситуаціях.

Тема 7 Поняття та ознаки складу кримінального правопорушення в міжнародному кримінальному праві розвиває навички кваліфікації правопорушень за нових фактичних обставин.

Тема 8 Поняття та особливості міжнародного кримінального правопорушення дозволяє адаптувати правову оцінку до нових видів міжнародних злочинів.

Тема 10–14 Міжнародні, воєнні, конвенційні злочини (у т.ч. проти людяності, геноцид, агресія) забезпечують готовність діяти в умовах збройних конфліктів, гуманітарних криз та транснаціональних загроз.

Тема 15 Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві формує здатність оцінювати відповідальність суб'єктів у складних та нових міжнародно-правових умовах.

Тема 16 Міжнародні кримінальні суди та трибунали розвиває навички орієнтації у змінній системі міжнародного правосуддя та практиці міжнародних інституцій.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово

Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

Тема 1 Поняття, система та функцій міжнародного кримінального права, їх характерні особливості – опанування базової міжнародно-правової кримінальної термінології іноземною мовою.

Тема 2 Джерела міжнародного кримінального права
– робота з міжнародними договорами, конвенціями, деклараціями іноземною мовою.

Тема 3 Завдання, предмет і методи міжнародного кримінального права
– формування фахового лексикону для усного та письмового спілкування.

Тема 4 Характеристика основних принципів міжнародного кримінального права

– аналіз принципів, закріплених в міжнародних актах іноземною мовою.

Тема 6 Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство

– підготовка письмових аналітичних матеріалів та усні обговорення.

Тема 10 Міжнародні та конвенційні злочини

– вивчення термінології міжнародних конвенцій.

Тема 14 Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві

– обговорення правових позицій та підготовка фахових висновків іноземною мовою.

Тема 15 Міжнародні кримінальні суди та трибунали
– усне та письмове професійне спілкування на основі статутів і рішень судів.

ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Здатність працювати в міжнародному контексті забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

Тема 1 Поняття, система та функції міжнародного кримінального права, їх характерні особливості – формує базове розуміння міжнародного правового середовища та механізмів взаємодії держав у сфері боротьби зі злочинністю.

Тема 2 Джерела міжнародного кримінального права – забезпечує орієнтацію в міжнародних договорах, звичаях і рішеннях міжнародних органів.

Тема 3 Завдання, предмет і методи міжнародного кримінального права – розкриває специфіку міжнародно-правового регулювання у сфері кримінальної відповідальності.

Тема 4 Характеристика основних принципів міжнародного кримінального права – сприяє усвідомленню універсальних стандартів і цінностей міжнародної спільноти.

Тема 5 Система норм міжнародного кримінального права – дозволяє комплексно аналізувати міжнародно-правові норми.

Тема 6 Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство – формує здатність узгоджувати національні та міжнародні правові підходи.

Тема 7 **Поняття та ознаки складу кримінального правопорушення в міжнародному кримінальному праві** – забезпечує навички правової кваліфікації діянь у міжнародному вимірі.

Тема 8 **Поняття та особливості міжнародного кримінального правопорушення** – сприяє розумінню транснаціонального характеру злочинів.

Тема 9 **Види кримінальних правопорушень у міжнародному кримінальному праві** – розширює уявлення про міжнародні загрози безпеці.

Тема 10 **Міжнародні та конвенційні злочини** – формує знання про міжнародні зобов'язання держав щодо протидії злочинності.

Тема 11 **Злочини проти людяності, воєнні злочини** – забезпечує розуміння міжнародних гуманітарних стандартів.

Тема 12 **Геноцид, злочин агресії** – формує усвідомлення відповідальності за найтяжчі міжнародні злочини.

Тема 15 **Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві** – формує розуміння механізмів міжнародно-правової відповідальності.

Тема 16 **Міжнародні кримінальні суди та трибунали** – забезпечує знання інституційних механізмів міжнародного правосуддя.

Спеціальні компетентності

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України

Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України забезпечено темами, які розкривають взаємодію міжнародного (у т.ч. європейського) права з національним законодавством, імплементацію міжнародних стандартів та механізми відповідальності.

Тема 1. **Поняття, система та функції міжнародного кримінального права, їх характерні особливості.** Розкриває поняття системи міжнародного кримінального права та права Європейського Союзу у порівнянні з системою національного права

Тема 2. **Джерела міжнародного кримінального права.** Створює підґрунтя для проведення відповідного детального аналізу національного кримінального права та права Європейського Союзу

Тема 4. **Характеристика основних принципів міжнародного кримінального права.** Визначає основні напрями порівняння принципів права Європейського Союзу та національного кримінального права

Тема 6. Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство. Безпосередньо формує уявлення про вплив права Європейського Союзу на національне кримінальне право

Тема 15. Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві Розглядає розподілення відповідальності індивіда та держави у порівнянні з формами відповідальності у національному кримінальному праві

Тема 16. Міжнародні кримінальні суди та трибунали Пропонує аналіз систем застосування покарань ЄСПЛ та національними судами і формує підстави для внесення змін у національне законодавство

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) на розвиток правової системи та правозастосування в Україні забезпечується такими темами дисципліни:

Тема 1. Поняття, система та функції міжнародного права, їх характерні особливості – дає розуміння місця Конвенції та практики ЄСПЛ у системі міжнародного права та їх впливу на національні правопорядки.

Тема 2. Джерела міжнародного публічного права – формує знання про Конвенцію та рішення ЄСПЛ як джерела, обов'язкові для України.

Тема 4. Характеристика основних принципів міжнародного права – забезпечує засвоєння принципів прав людини, верховенства права, поваги до прав і свобод, що лежать в основі Конвенції.

Тема 6. Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство – дозволяє оцінити механізми імплементації стандартів Конвенції та практики ЄСПЛ у правову систему України.

СК 4 Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України забезпечується такими темами дисципліни:

Тема 1. Поняття, система та функції міжнародного права, їх характерні особливості – формує базове розуміння місця міжнародного права та його співвідношення з національним правом України.

Тема 2. Джерела міжнародного кримінального права – дає знання про міжнародні договори та звичаї, які інтегруються у правову систему України.

Тема 3. Характеристика основних принципів міжнародного права – забезпечує розуміння імперативних принципів, обов'язкових і для України.

Тема 4. Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство – безпосередньо розкриває механізми імплементації міжнародних норм у кримінальне право України.

Тема 5. Поняття та особливості міжнародного кримінального правопорушення – дозволяє співвіднести міжнародні та національні підходи до криміналізації діянь.

Тема 6. Міжнародні та конвенційні злочини – формує розуміння міжнародних зобов'язань України щодо встановлення кримінальної відповідальності.

Тема 15. Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві – забезпечує розуміння співвідношення міжнародної та національної відповідальності.

Тема 16. Міжнародні кримінальні суди та трибунали – формує уявлення про взаємодію національної правової системи України з міжнародними судовими інституціями.

Очікувані результати навчання (РН).

РН 5. Вільно спілкуватися іноземною мовою професійного спрямування (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.

Забезпечено темами:

Тема 1. Поняття, система та функції міжнародного права, їх характерні особливості сприяє формуванню базового фахового словника міжнародного права іноземною мовою.

Тема 2. Джерела міжнародного кримінального права дає навички роботи з міжнародними договорами, статутами, резолюціями іноземними мовами.

Тема 4. Характеристика основних принципів міжнародного кримінального права сприяє опануванню усталених правових формулювань і принципів у міжнародному дискурсі.

Тема 6. Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство сприяє розвитку навичок порівняльного правового аналізу іноземною мовою.

Тема 10. Міжнародні та конвенційні злочини сприяє навичкам використання спеціальної кримінально-правової термінології у письмовій та усній формі.

Тема 15. Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві сприяє формуванню вмінь аргументувати правові позиції іноземною мовою.

Тема 16. Міжнародні кримінальні суди та трибунали сприяє практикуванню усного професійного мовлення (доповіді, дискусії, аналіз рішень).

РН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

Ключові теми які безпосередньо формують зазначений результат навчання:

Тема 1. Поняття, система та функції міжнародного права, їх характерні особливості формує розуміння природи міжнародного права та його співвідношення з національним правом України.

Тема 2. Джерела міжнародного кримінального права дає змогу аналізувати імплементацію міжнародно-правових норм у правову систему України.

Тема 3. Завдання, предмет і методи міжнародного кримінального права розкриває доктринальні підходи та методологічні засади взаємодії міжнародного й національного права.

Тема 4. Характеристика основних принципів міжнародного кримінального права забезпечує усвідомлення фундаментальних цінностей і принципів, що впливають на правову систему України (законність, гуманізм, невідворотність відповідальності тощо).

Тема 5. Система норм міжнародного кримінального права дозволяє оцінювати місце та роль міжнародно-правових норм у національній правовій системі.

Тема 15. Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві формує розуміння сучасних правових доктрин відповідальності та їх відображення в національному праві.

Тема 16. Міжнародні кримінальні суди та трибунали сприяє аналізу міжнародних механізмів правосуддя та їх значення для правової системи України.

РН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

Результат навчання «Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу» формується сукупністю тем, але з різним ступенем безпосереднього впливу.

Тема 2. Джерела міжнародного кримінального права дає можливість порівняння міжнародних договорів, актів Ради Європи, права ЄС та національного законодавства України.

Тема 4. Характеристика основних принципів міжнародного кримінального права формує навички зіставлення загальних принципів міжнародного кримінального права з принципами кримінального права України та європейських правових систем.

Тема 5. Система норм міжнародного кримінального права дає можливість проводити аналіз ієрархії та структури норм у міжнародному, європейському та національному праві.

Тема 6. Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство створює можливість для аналізу імплементації стандартів Ради Європи та ЄС у право України.

Тема 15. Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві формує навички проводити порівняння моделей відповідальності в міжнародному кримінальному праві, праві ЄС і кримінальному праві України.

Тема 16. Міжнародні кримінальні суди та трибунали формує навички зіставлення міжнародних і європейських механізмів кримінальної юстиції з національною судовою системою.

РН18. Демонструвати знання та розуміння механізму подолання правових колізій в правозастосовній практиці.

Основні теми, які безпосередньо формують результат навчання:

1. **Тема 1. Поняття, система та функції міжнародного права, їх характерні особливості** дає уявлення про ієрархію норм та співвідношення правових систем, що є базою для подолання колізій.

2. **Тема 2. Джерела міжнародного кримінального права** забезпечує розуміння колізій між міжнародними договорами, звичаєвими нормами та національним правом.

3. **Тема 3. Система норм міжнародного кримінального права** дозволяє розмежовувати загальні та спеціальні норми при правозастосуванні.

4. **Тема 4. Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство** ключова тема для розуміння колізій між міжнародними та внутрішньодержавними нормами.

5. **Тема 5. Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві** формує навички вирішення колізій юрисдикцій і видів відповідальності.

6. Тема 6. Міжнародні кримінальні суди та трибунали демонструє практичні механізми подолання колізій у судовій практиці.

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1 : «Поняття, предмет система та принципи міжнародного кримінального права»

Основні положення лекції 1 : Поняття, система та функції міжнародного права, їх характерні особливості

Визначено: предмет міжнародного права тобто міжнародні публічні відносини політичного, економічного, гуманітарного, правового та іншого характеру та об'єкт міжнародного права який визначається як поведінка суб'єктів міжнародного права у сфері міжнародних відносин (дії та бездіяльність). Проведено класифікацію суб'єктів міжнародного права. Визначено систему міжнародного права яка включає міжнародне договірне право; міжнародне гуманітарне право; міжнародне право прав людини; міжнародне кримінальне право; міжнародне морське, повітряне, космічне право; міжнародне екологічне право. Сформульовано функції міжнародного права, які включають такі як: регулятивна, координаційна, охоронна, стабілізаційна, інтеграційна, гуманістична. Сформульовано поняття основних принципів міжнародного права. Визначено характерні особливості міжнародного права.

Основні положення лекції 2 : Джерела міжнародного кримінального права

Джерела міжнародного кримінального права — це офіційні форми вираження міжнародно-правових норм, що встановлюють кримінальну відповідальність фізичних осіб за міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру, а також регулюють питання притягнення до відповідальності й співробітництва держав у цій сфері.

Система джерел міжнародного кримінального права є комплексною та включає норми як загального міжнародного публічного права, так і спеціальні кримінально-правові норми, що застосовуються на міжнародному та національному рівнях.

Провідну роль відіграють міжнародні договори (конвенції, статuti, пакти), джерела також включають, міжнародно-правові звичаї, які формуються внаслідок тривалої та послідовної практики держав, визнаної ними як юридично обов'язкової, і мають особливе значення. До джерел міжнародного кримінального права включають загальні принципи права, визнані цивілізованими націями, судову практику міжнародних судів і трибуналів, акти міжнародних організацій,

Основні положення лекції 3 Завдання, предмет і методи міжнародного кримінального права

Міжнародне кримінальне право вивчає кримінально-правові норми, які регулюють відповідальність за міжнародно-небезпечні злочини, що мають значення для міжнародної спільноти. Основні категорії злочинів міжнародного характеру: Міжнародні злочини проти миру (агресія, війна, вторгнення). Військові злочини (порушення законів і звичаїв війни, геноцид, злочини проти цивільного населення). Злочини проти людяності (масові вбивства, переслідування за політичними, расовими, релігійними ознаками). Терористичні акти та піратство (у міжнародному контексті). До завдань міжнародного кримінального права відносяться правозастосовчі завдання, превентивні, захисні. Виділяють такі основні методи міжнародного кримінального права нормативний метод, порівняльно-правовий метод, комбінований метод, судовий та прецедентний метод.

Основні положення лекції 4 Характеристика основних принципів міжнародного кримінального права

У лекції визначено поняття принципів міжнародного кримінального права. Принципи міжнародного кримінального права — це фундаментальні, загальновизнані засади, які визначають зміст, спрямованість і застосування норм міжнародного кримінального права та забезпечують відповідальність осіб за найтяжчі міжнародні злочини. Визначено також джерела закріплення принципів до яких відносяться Статуті Нюрнберзького трибуналу; Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього; Женевські конвенції та додаткові протоколи; Римський статут Міжнародного кримінального суду; норми міжнародного звичаєвого права.

До основних принципів міжнародного кримінального права відносяться:

- Принцип індивідуальної кримінальної відповідальності;
- Принцип особистої відповідальності незалежно від службового становища;
- Принцип неприпустимості посилання на наказ або розпорядження;
- Принцип законності (*nullum crimen sine lege*);
- Принцип незастосування строків давності;
- Принцип універсальної юрисдикції;
- Принцип невідворотності покарання;
- Принцип справедливого судового розгляду

Принципи забезпечують єдність правозастосування, розвиток міжнародної кримінальної юстиції, захист прав людини та сприяють боротьбі з безкарністю за найтяжчі злочини міжнародного характеру.

Основні положення лекції 5 Система норм міжнародного кримінального права

У лекції визначено поняття системи норм міжнародного кримінального права. Система норм міжнародного кримінального права це впорядкована сукупність міжнародно-правових норм, що регулюють відповідальність фізичних осіб за вчинення міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру, а також визначають механізми їх переслідування і покарання.

Визначено також структуру системи норм міжнародного кримінального права , яка включає

- загальні норми (принципи та основи відповідальності);
- спеціальні норми (конкретні склади міжнародних злочинів);
- процесуальні норми (порядок притягнення до відповідальності).

Система норм міжнародного кримінального права поділяється на загальну та особливу частини.

Загальна частина міжнародного кримінального права включає норми, що:

- закріплюють основні принципи МКП (індивідуальна кримінальна відповідальність, невідворотність покарання, незастосування строків давності до міжнародних злочинів);
- визначають суб'єктів міжнародної кримінальної відповідальності;
- встановлюють форми вини, співучасті та обставини, що виключають відповідальність.

Особлива частина міжнародного кримінального права містить норми, які визначають конкретні міжнародні злочини, зокрема:

- геноцид;
- злочини проти людяності;
- воєнні злочини;
- злочин агресії;
- інші злочини міжнародного характеру (тероризм, піратство тощо).

Процесуальні норми міжнародного кримінального права регулюють:

- діяльність міжнародних кримінальних судів і трибуналів;
- порядок міжнародного співробітництва у кримінальних справах (екстрадиція, правова допомога);
- виконання вироків міжнародних судових органів.

Взаємодія норм міжнародного та національного кримінального права реалізується через наступні механізми:

- імплементацію міжнародних договорів у національне законодавство;
- застосування принципу універсальної юрисдикції;
- співпрацю держав з міжнародними судовими інституціями.

Основні положення лекції 6 Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство

У лекції визначено поняття та значення міжнародного кримінального права. Оскільки міжнародне кримінальне право є галуззю міжнародного публічного права, що визначає міжнародні злочини, встановлює кримінальну відповідальність фізичних осіб та механізми їх переслідування. Воно формує універсальні стандарти боротьби з найтяжчими злочинами.

До злочинів, що мають безпосередній вплив на національне законодавство, належать геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини, злочин агресії. Держави зобов'язані криміналізувати їх у внутрішньому праві.

Імплементация норм міжнародного кримінального права у національне законодавство здійснюється через:

- включення міжнародних норм до кримінального кодексу;
- прийняття спеціальних законів;
- застосування міжнародних договорів як частини національного права.

Принцип індивідуальної кримінальної відповідальності у міжнародному кримінальному праві закріплює відповідальність фізичних осіб незалежно від їхнього службового статусу. Цей принцип впливає на національні норми щодо відповідальності посадових осіб та військового командування.

Обмеження імунітетів у кримінальному праві у міжнародному кримінальному праві запроваджує підхід, за яким офіційний статус особи не звільняє її від кримінальної відповідальності за міжнародні злочини, що поступово відображається у національному праві.

Юрисдикція та принцип універсальності, який відображено в міжнародному кримінальному праві стимулює держави розширювати кримінальну юрисдикцію (універсальна, екстериторіальна) щодо міжнародних злочинів, незалежно від місця їх вчинення та громадянства злочинця.

Важливим також є вплив міжнародних судових інституцій на національне законодавство. Практика Міжнародного кримінального суду та інших трибуналів впливає на тлумачення норм національного кримінального права та процесу.

Міжнародне кримінальне право сприяє уніфікації підходів до кваліфікації злочинів, покарань та процедур співробітництва між державами (екстрадиція, міжнародна правова допомога).

Щодо кримінального законодавства України то вплив міжнародного кримінального права проявляється у приведенні кримінального законодавства України у відповідність до міжнародних стандартів, виконанні міжнародних зобов'язань та забезпеченні притягнення винних до відповідальності за міжнародні злочини.

Основні положення лекції 7 Поняття та ознаки складу кримінального правопорушення в міжнародному кримінальному праві

Склад кримінального правопорушення в міжнародному кримінальному праві — це сукупність встановлених міжнародно-правовими нормами об'єктивних і суб'єктивних ознак, наявність яких є підставою для визнання діяння міжнародним злочином та притягнення особи до міжнародної кримінальної відповідальності.

Ознаки складу кримінального правопорушення закріплюються у міжнародних договорах і статутах міжнародних судових органів, насамперед у Статуті Міжнародного кримінального суду (Римському статуті), а також у нормах міжнародного звичаєвого права.

Склад міжнародного кримінального правопорушення традиційно включає чотири елементи:

- об'єкт злочину;
- об'єктивну сторону;
- суб'єкт злочину;
- суб'єктивну сторону.

Об'єктом є міжнародний правопорядок, мир і безпека людства, основоположні права людини, а також інші охоронювані міжнародним правом цінності, на які посягають міжнародні злочини (геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини, злочин агресії).

Об'єктивна сторона охоплює суспільно небезпечне діяння (дію або бездіяльність), його наслідки, причинний зв'язок між діянням і наслідками, а також спосіб, час, місце та обстановку вчинення злочину, якщо вони мають значення для кваліфікації.

Суб'єктом є фізична особа, яка досягла встановленого віку та є осудною. У міжнародному кримінальному праві діє принцип індивідуальної кримінальної відповідальності, незалежно від офіційного статусу особи (посада, державний імунітет).

Суб'єктивна сторона характеризується формою вини (умисел або, у визначених випадках, необережність), мотивом і метою. Для більшості міжнародних злочинів обов'язковим є наявність прямого умислу; для окремих злочинів (наприклад, геноциду) — спеціальна мета.

Характерною рисою є підвищена суспільна небезпека, масштабність наслідків, часто колективний характер злочинної діяльності та зв'язок із політикою або збройними конфліктами.

Змістовний модуль 2 : «Система міжнародних кримінальних правопорушень та притягнення винних до відповідальності»

Основні положення лекції 8 Поняття та особливості міжнародного кримінального правопорушення

Міжнародне кримінальне правопорушення — це суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), передбачене нормами міжнародного кримінального права, яке посягає на міжнародний правопорядок, фундаментальні цінності міжнародного співтовариства та тягне за собою індивідуальну кримінальну відповідальність фізичних осіб.

Міжнародні кримінальні правопорушення визнаються такими не національним, а міжнародним правом. Їх криміналізація закріплюється у міжнародних договорах, статутах міжнародних судів (зокрема, Римському статуті МКС) та нормах міжнародного звичаєвого права.

Об'єктом міжнародного кримінального правопорушення є найбільш важливі блага та інтереси міжнародного співтовариства, зокрема:

- мир і безпека людства;
- основоположні права і свободи людини;
- існування народів і цивільного населення;
- гуманітарні цінності під час збройних конфліктів.

Суб'єктом міжнародного кримінального правопорушення є фізична особа, незалежно від її офіційного статусу. Посадове становище (глава держави, уряду, військовий командир) не звільняє від кримінальної відповідальності.

Міжнародні кримінальні правопорушення, як правило, вчиняються умисно. Для окремих складів може враховуватися спеціальний умисел (наприклад, намір знищити національну, етнічну, расову чи релігійну групу при геноциді).

Міжнародні кримінальні правопорушення характеризуються винятковою тяжкістю, масовістю наслідків та спрямованістю проти всього людства, що відрізняє їх від «звичайних» міжнародних деліктів і національних злочинів.

Для більшості міжнародних кримінальних правопорушень:

- не застосовуються імунітети;
- не діють строки давності;
- не допускається посилення на наказ начальника як підставу звільнення від відповідальності.

Розгляд справ про міжнародні кримінальні правопорушення може здійснюватися як міжнародними кримінальними судами, так і національними судами на підставі принципу універсальної юрисдикції.

До основних видів міжнародних кримінальних правопорушень належать:

- злочин геноциду;
- злочини проти людяності;
- воєнні злочини;
- злочин агресії.

Основні положення лекції 9 Види кримінальних правопорушень у міжнародному кримінальному праві

Кримінальні правопорушення в міжнародному кримінальному праві це найтяжчі міжнародно-протиправні діяння, які посягають на мир, безпеку та основоположні цінності міжнародного співтовариства і тягнуть індивідуальну кримінальну відповідальність фізичних осіб незалежно від їх офіційного статусу.

У міжнародному кримінальному праві виокремлюють дві основні групи правопорушень:

1. Міжнародні злочини (core international crimes)
2. Злочини міжнародного характеру (transnational crimes)

Міжнародні злочини (основні міжнародні кримінальні правопорушення) визнаються як найтяжчі злочини, що становлять загрозу всьому людству. Вони мають універсальне значення та переслідуються міжнародними кримінальними судами.

До них відносяться:

- Геноцид
- Злочини проти людяності
- Воєнні злочини
- Злочин агресії

До злочинів міжнародного характеру відносяться кримінальні правопорушення

- мають транснаціональний характер;
- порушують міжнародні договори;
- переслідуються переважно національними судами.

До зазначених злочинів належать:

- тероризм;
- торгівля людьми;
- незаконний обіг наркотичних засобів;
- піратство;
- незаконна торгівля зброєю;
- легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом;

- кіберзлочинність.

Основні положення лекції 10 Міжнародні та конвенційні злочини

Міжнародні злочини - це найбільш тяжкі діяння, що посягають на основи міжнародного правопорядку, мир і безпеку людства та визнаються злочинами міжнародним співтовариством у цілому.

До ознак міжнародних злочинів відносяться:

- посягання на фундаментальні цінності міжнародного співтовариства;
- міжнародний характер шкоди;
- кримінальна відповідальність фізичних осіб за міжнародним правом;
- неприпустимість строків давності та імунітетів (у визначених випадках).

Відповідно до Римського статуту Міжнародного кримінального суду до міжнародних злочинів відносяться :

- геноцид;
- злочини проти людяності;
- воєнні злочини;
- злочин агресії.

Конвенційні злочини — це діяння, криміналізація яких передбачена міжнародними договорами (конвенціями) і реалізується переважно через національне кримінальне законодавство держав.

Характерними рисами конвенційних злочинів визнаються:

- закріплюються в багатосторонніх міжнародних конвенціях;
- обов'язок держав криміналізувати відповідні діяння у національному праві;
- реалізація принципу *aut dedere aut judicare* (видати або судити);
- відсутність прямої юрисдикції міжнародних кримінальних судів у більшості випадків.

До конвенційних злочинів відносяться наступні:

- тероризм та його фінансування;
- торгівля людьми;
- незаконний обіг наркотичних засобів;
- піратство;
- корупційні злочини;
- захоплення заручників.

Аналіз співвідношення міжнародних і конвенційних злочинів показує, що:

- міжнародні злочини є безпосереднім предметом міжнародної кримінальної відповідальності;
- конвенційні злочини переслідуються головним чином на національному рівні;

- обидві групи злочинів спрямовані на захист міжнародного правопорядку та співпрацю держав у боротьбі зі злочинністю.

Основні положення лекції 11 Злочини проти людяності та воєнні злочини

Злочини проти людяності - це найбільш тяжкі міжнародні злочини, що полягають у вчиненні певних діянь проти цивільного населення. Визначення зазначених злочинів закріплене у Статуті Міжнародного кримінального суду (Римський статут).

Обов'язковою ознакою є широкомасштабний або систематичний напад, спрямований проти цивільного населення. Основними характеристиками злочинів проти людяності є

- вчиняються в межах державної або організованої політики;
- спрямовані проти цивільного населення;
- можуть вчинятися як у мирний час, так і під час збройного конфлікту;
- мають умисний характер.

До злочинів проти людяності належать:

- вбивство;
- винищення;
- поневолення;
- депортація або насильницьке переміщення населення;
- тортури;
- зґвалтування та інші форми сексуального насильства;
- переслідування за політичними, національними, етнічними, расовими чи релігійними мотивами;
- насильницькі зникнення осіб;
- апартеїд;
- інші нелюдські діяння, що спричиняють тяжкі страждання.

Воєнні злочини - це серйозні порушення норм міжнародного гуманітарного права, вчинені під час збройного конфлікту. Нормативна база яка визначає зазначені злочини : Женевські конвенції 1949 р., Додаткові протоколи та Римський статут МКС.Обов'язковою умовою є наявність міжнародного або неміжнародного збройного конфлікту.

Основними характеристиками воєнних злочинів визнаються:

- безпосередній зв'язок зі збройним конфліктом;
- порушення правил ведення війни;
- посягання на осіб і об'єкти, що перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права;
- індивідуальна кримінальна відповідальність винних осіб.

До воєнних злочинів відносяться :

- умисні напади на цивільне населення та цивільні об'єкти;
- вбивство, катування, нелюдське поводження з військовополоненими;
- взяття заручників;
- незаконне знищення або привласнення майна;
- застосування заборонених засобів і методів ведення війни;
- сексуальне насильство в умовах конфлікту;
- залучення дітей до участі у бойових діях.

Для розмежування злочинів проти людяності та воєнних злочинів необхідно враховувати наступні критерії :

- злочини проти людяності не потребують обов'язкового збройного конфлікту;
- воєнні злочини можливі лише в умовах збройного конфлікту;
- об'єкт посягання та правові режими їх регулювання відрізняються.

Основні положення лекції 12 Геноцид та злочин агресії

Геноцид — це один із найтяжчих міжнародних злочинів, що полягає у вчиненні певних дій з наміром знищити повністю або частково національну, етнічну, расову або релігійну групу як таку. Нормативною основою визначення геноциду є : Конвенція ООН про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 р.; Римський статут Міжнародного кримінального суду (ст. 6).

Обов'язковими ознаками геноциду є:

- спеціальний умисел (*dolus specialis*) — намір знищити захищену групу;
- спрямованість дій саме проти групи, а не окремих осіб;
- вчинення хоча б однієї з передбачених міжнародним правом форм діяння.

До дій, що становлять геноцид, належать:

- вбивство членів групи;
- заподіяння серйозних тілесних або психічних ушкоджень;
- умисне створення життєвих умов, розрахованих на фізичне знищення;
- заходи, спрямовані на запобігання народженню дітей у групі;
- насильницька передача дітей іншій групі.

Відповідальність за геноцид:

- є індивідуальною;
- не має строків давності;
- не залежить від офіційного статусу особи;
- передбачає покарання як за завершений злочин, так і за змову, підбурювання, замах і співучасть.

Злочин агресії - це планування, підготовка, розв'язування або здійснення акту агресії, який за своїм характером, тяжкістю та масштабом є грубим порушенням

Статуту ООН. Нормативною базою визначення злочину агресії є :Статут ООН; Резолюція ГА ООН № 3314 (1974 р.); Римський статут МКС (ст. 8 bis).

Актом агресії визнається, зокрема:

- вторгнення або напад збройних сил однієї держави на територію іншої;
- військова окупація або анексія території;
- бомбардування;
- блокада портів чи узбережжя;
- використання збройних формувань або найманців.

Особливістю злочину агресії є те, що:

- суб'єктами є вищі посадові особи держави;
- злочин має керівний характер (leadership crime);
- не може бути вчинений рядовими військовослужбовцями.

Відповідальність за злочин агресії:

- настає індивідуальна кримінальна відповідальність;
- можливе притягнення до відповідальності в межах МКС (з урахуванням його юрисдикції);
- держава-агресор також несе міжнародно-правову відповідальність.

Порівняльна характеристика геноциду та злочину агресії

- геноцид спрямований на знищення груп людей, злочин агресії - на порушення міжнародного миру і безпеки;
- геноцид може вчинятися як у мирний, так і у воєнний час;
- злочин агресії має міждержавний характер;
- обидва злочини належать до jus cogens та не підлягають амністії.

Основні положення лекції 13 Конвенційні злочини, які посягають на нормальне здійснення міжнародних відносин та конвенційні злочини, які посягають на нормальне здійснення міжнародних економічних відносин

Загальна характеристика конвенційних злочинів, що посягають на нормальне здійснення міжнародних відносин. Зазначені злочини визначені у таких нормативних актах Віденські конвенції про дипломатичні та консульські зносини; Конвенції ООН і спеціалізовані договори щодо боротьби з тероризмом та захопленням заручників.

- Посягають на безпеку, стабільність і функціонування міждержавних відносин, дипломатичних та консульських зносин.
- Спрямовані проти основоположних принципів міжнародного права: суверенної рівності держав, невтручання, мирного співіснування.

Основні види зазначених конвенційних злочинів

- тероризм (міжнародний);
- захоплення заручників;

- терористичні акти проти осіб, що користуються міжнародним захистом;
- фінансування тероризму
- захоплення повітряних суден;
- акти проти безпеки цивільної авіації та морського судноплавства.
- посягання на дипломатичних агентів і представництва.
- незаконне захоплення та утримання заручників.
- піратство (у частині, врегульованій конвенціями).

Загальна характеристика конвенційних злочинів, що посягають на нормальне здійснення міжнародних економічних відносин

- Посягають на стабільність міжнародної торгівлі, фінансових ринків, інвестицій та економічного співробітництва.

- Мають транснаціональний характер і завдають шкоди світовій та національним економікам.

Основні види зазначених конвенційних злочинів

- Відмивання (легалізація) доходів, одержаних злочинним шляхом.

- Корупційні злочини міжнародного характеру (підкуп іноземних посадових осіб).

- Незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин.

- Контрабанда (зокрема зброї, культурних цінностей, небезпечних речовин).

- Фальшивомонетництво та підробка платіжних засобів.

- Злочини у сфері міжнародної торгівлі та інтелектуальної власності.

Міжнародно-правова основа зазначених конвенційних злочинів

- Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності.

- Конвенція ООН проти корупції.

- Єдині конвенції щодо наркотичних засобів.

- Міжнародні угоди у сфері митного, фінансового та торговельного співробітництва.

Основні положення лекції 14 Конвенційні злочини, які посягають на особу, майнові та інші права, моральні устої суспільствата конвенційні злочини, які передбачені спеціальними конвенціями

До конвенційних злочинів, що посягають на особу належать діяння, які порушують основоположні права і свободи людини, зокрема:

- торгівля людьми та експлуатація людини;

- катування та жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання;

- незаконне позбавлення волі, захоплення заручників;

- насильницькі зникнення осіб.

Міжнародно-правову основу зазначених злочинів становлять відповідні універсальні та регіональні конвенції ООН.

До конвенційних злочинів, що посягають на майнові та інші права відносяться діяння, спрямовані проти власності, економічних інтересів держав і осіб, а також законного обігу майна: В переважній більшості це такі злочини

- легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом;
- корупційні правопорушення;
- незаконний обіг культурних цінностей;
- фінансування тероризму.

Ці злочини мають транснаціональний характер, що зумовлює необхідність міжнародного співробітництва.

Конвенційні злочини, що посягають на моральні устої суспільства, спрямовані проти загально визнаних моральних та етичних цінностей:

- сексуальна експлуатація дітей;
- дитяча порнографія;
- торгівля жінками та дітьми;
- примусова проституція.

Міжнародні конвенції зобов'язують держави забезпечити особливий захист вразливих груп, насамперед дітей.

До конвенційних злочинів, передбачених спеціальними конвенціями відносяться злочини, врегульовані спеціальними міжнародними договорами, зокрема:

- тероризм і пов'язані з ним діяння (авіаційний, морський, ядерний тероризм);
- незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин;
- незаконний обіг зброї;
- екологічні злочини міжнародного характеру;
- злочини проти безпеки транспорту.

Для них характерна детальна регламентація складів злочинів та механізмів міжнародної співпраці.

Щодо значення конвенційних злочинів у міжнародному кримінальному праві то необхідно зазначити що вони:

- Забезпечують уніфікацію кримінально-правових підходів держав.
- Сприяють захисту прав людини, власності та суспільної моралі.
- Є важливим інструментом боротьби з транснаціональною злочинністю.
- Впливають на розвиток та гармонізацію національного кримінального законодавства.

Основні положення лекції 15 Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві

Відповідальність у міжнародному кримінальному праві - це правові наслідки вчинення міжнародних злочинів, які покладаються як на фізичних осіб (індивідів), так і на держави відповідно до норм міжнародного права.

Визначається індивідуальна кримінальна відповідальність та відповідальність держави.

Індивідуальна кримінальна відповідальність

- Визнання фізичної особи суб'єктом міжнародної кримінальної відповідальності є ключовим принципом .
- Індивід несе відповідальність за вчинення міжнародних злочинів: геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів, злочину агресії.
- Посадове становище (глава держави, уряду, військовий командир) не звільняє від кримінальної відповідальності.
- Виконання наказу не є підставою для звільнення від відповідальності, а може лише враховуватися при призначенні покарання.

У міжнародному кримінальному праві визначено форми участі індивідів у міжнародному злочині

- Безпосереднє вчинення злочину.
- Співучасть (організація, підбурювання, пособництво).
- Командна (начальницька) відповідальність за злочини підлеглих за умови знання або можливості знання про їх вчинення.

З метою притягнення індивідів до відповідальності розроблені спеціальні міжнародні механізми

- Міжнародний кримінальний суд .
- Міжнародні трибунали ad hoc та гібридні суди.
- Реалізація принципу універсальної юрисдикції на національному рівні.

Щодо відповідальності держави у міжнародному кримінальному праві то також розроблені спеціальні механізми які визначають таку відповідальність

- Держава несе міжнародно-правову відповідальність за міжнародно-протиправні діяння, що порушують її міжнародні зобов'язання.
- Така відповідальність не є кримінальною у класичному розумінні, а має публічно-правовий характер.

Формами міжнародно-правової відповідальності держави визнаються:

- Реституція (відновлення попереднього стану).
- Компенсація (відшкодування шкоди).
- Сатисфакція (вибачення, визнання порушення).
- Застосування міжнародних санкцій або інших примусових заходів.

Співвідношення відповідальності індивіда і держави також передбачено окремими міжнародними нормативними актами

- Кримінальна відповідальність індивіда не виключає міжнародно-правової відповідальності держави.

- Вони є самостійними та можуть застосовуватися паралельно за одне й те саме міжнародно-протиправне діяння.

Основні положення лекції 16 Міжнародні кримінальні суди та трибунали

Поняття та призначення міжнародних кримінальних судів і трибуналів. Міжнародні кримінальні суди та трибунали = це міжнародні судові органи, створені для притягнення фізичних осіб до кримінальної відповідальності за вчинення найтяжчих міжнародних злочинів, що становлять загрозу міжнародному миру, безпеці та людству в цілому.

Історичний розвиток міжнародної кримінальної юстиції почався після Другої світової війни. До основних етапів відносяться

- Нюрнберзький і Токійський військові трибунали як перші міжнародні органи кримінальної відповідальності фізичних осіб.

- Формування сучасної системи міжнародних кримінальних судів після Другої світової війни.

- Створення спеціальних (ad hoc) трибуналів наприкінці ХХ ст.

На сьогодні виокремлюють наступні види міжнародних кримінальних судів і трибуналів

- Постійні суди (Міжнародний кримінальний суд).

- Тимчасові (ad hoc) трибунали (МТКЮ, МТКР).

- Гібридні (змішані) суди (Спеціальний суд щодо Сьєрра-Леоне, Надзвичайні палати в судах Камбоджі).

Юрисдикція міжнародних кримінальних судів в переважній більшості є

- Предметна (злочини геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини, злочин агресії).

- Персональна (фізичні особи незалежно від посади).

- Територіальна та часова юрисдикція.

Основні принципи діяльності міжнародних кримінальних судів визначені в окремих документах

- Принцип індивідуальної кримінальної відповідальності.

- Невідворотність покарання за міжнародні злочини.

- Незастосування імунітету посадових осіб.

- Дотримання міжнародних стандартів справедливого судового розгляду.

Міжнародний кримінальний суд є окремим видом міжнародної юстиції

- Правова основа МКС Римський статут 1998 року.

- Структура МКС (Президія, Судові палати, Канцелярія Прокурора, Секретаріат).

- Принцип комплементарності щодо національних судів.

МКС має окремі процесуальні особливості діяльності у порівнянні з міжнародними трибуналами

- Порушення провадження та розслідування злочинів.

- Судовий розгляд і винесення вироків.

- Виконання покарань за сприяння держав.

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	очна (денна) форма				заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		Лекції	Семінари	Самостій на робота		Лекції	Семінари	Самостій на робота
Змістовний модуль 1. Актуальні проблеми та перспективи розвитку конституційного ладу в Україні.								
1. Поняття, система та функції міжнародного права, їх характерні особливості	8	2		6				8
2. Джерела міжнародного кримінального права	8		2	4		2	2	10
3. Завдання предмет і методи міжнародного кримінального права	8	2		6				8
4. Характеристика основних принципів міжнародного кримінального права	8		2	4		2	2	12
5. Система норм міжнародного кримінального права	8	2		6		2		12
6. Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство	8		2	4				

7. Поняття та ознаки складу кримінального правопорушення в міжнародному кримінальному праві	8	2		6				10
8. Поняття та особливості міжнародного кримінального правопорушення	8		2	4				8
9. Види кримінальних правопорушень у міжнародному кримінальному праві	6	2	2	6		2	2	10
10. Міжнародні та конвенційні злочини	8	2	2	4				10
11. Злочини проти людяності та воєнні злочини	6			6				12
12. Геноцид та злочин агресії	8	2	2	6				
13. Конвенційні злочини, які посягають на нормальне здійснення міжнародних відносин та конвенційні злочини, які посягають на нормальне здійснення міжнародних економічних відносин	6	2	2	4		2		
14. Конвенційні злочини, які посягають на особу, майнові та інші права, моральні устої суспільства та конвенційні злочини, які передбачені спеціальними конвенціями	8	2	2	4			2	
15. Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві	8	2	2	4		2		
16. Міжнародні кримінальні суди та трибунали	6				6			
Всього:	120	20	20	80		12	8	100
Модульна контрольна робота								
Форма контролю: екзамен								

Теми семінарських занять

Тема № 2 : Джерела міжнародного кримінального права

Основні завдання для вивчення теми

1. Сформувати уявлення про поняття та значення джерел міжнародного кримінального права .
2. Розкрити систему джерел міжнародного кримінального права та їх місце в системі міжнародного публічного права.
3. Визначити значення загальних принципів права, визнаних цивілізованими націями, для міжнародного кримінального права .
4. Дослідити роль судової практики міжнародних кримінальних судів і трибуналів у розвитку міжнародного кримінального права .
5. Проаналізувати вплив Римського статуту Міжнародного кримінального суду на розвиток системи джерел міжнародного кримінального права .

Основні питання для обговорення на семінарі

1. Поняття та класифікація джерел міжнародного кримінального права.
2. Місце джерел міжнародного кримінального права у системі джерел міжнародного публічного права.
3. Міжнародні договори як основне джерело міжнародного кримінального права : види та особливості.
4. Римський статут Міжнародного кримінального суду як кодифіковане джерело міжнародного кримінального права .
5. Міжнародно-правовий звичай у міжнародному кримінальному праві: умови формування та значення.
6. Співвідношення універсальних і регіональних джерел міжнародного кримінального права .

Тема № 4 Характеристика основних принципів міжнародного кримінального права

1. Основні завдання семінарського заняття

1. Розкрити поняття та правову природу принципів міжнародного кримінального права, їх місце в системі міжнародного публічного права.
2. Проаналізувати систему основних принципів міжнародного кримінального права , їх зміст і взаємозв'язок між собою.
3. Охарактеризувати загальноправові та спеціальні принципи міжнародного кримінального права , визначити їх особливості.
4. З'ясувати роль принципів міжнародного кримінального права у кваліфікації міжнародних злочинів та притягненні осіб до міжнародної кримінальної відповідальності.
5. Дослідити закріплення принципів міжнародного кримінального права у міжнародних договорах і судовій практиці, зокрема в актах Нюрнберзького трибуналу та Римському статуті МКС.
6. Оцінити вплив принципів міжнародного кримінального права на національне кримінальне законодавство, у тому числі законодавство України.

2. Основні питання для обговорення на семінарі

1. Поняття та значення принципів міжнародного кримінального права.

2. Класифікація принципів міжнародного кримінального права.
3. Принцип індивідуальної кримінальної відповідальності за міжнародні злочини.
4. Принцип особистої вини (culpa) та його значення у міжнародному кримінальному праві .
5. Принцип невідворотності покарання за міжнародні злочини.
6. Принцип незастосування строків давності до найтяжчих міжнародних злочинів.
7. Принцип незалежності міжнародної кримінальної відповідальності від службового становища особи (у тому числі глав держав).
8. Принцип неприпустимості посилання на наказ начальника чи уряду як підставу звільнення від відповідальності.
9. Принцип законності (nullum crimen, nulla poena sine lege) у міжнародному кримінальному праві.
10. Принцип індивідуалізації кримінальної відповідальності та покарання.
11. Принцип справедливого судового розгляду у діяльності міжнародних кримінальних судів і трибуналів.

Тема № 6 Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство

Основні завдання семінару

1. Розкрити сутність та форми впливу міжнародного кримінального права на національні правові системи держав.
2. Проаналізувати механізми імплементації норм у внутрішнє кримінальне законодавство.
3. З'ясувати співвідношення норм міжнародного кримінального та національного кримінального права.
4. Дослідити вплив міжнародних договорів і практики міжнародних кримінальних судів на розвиток національного кримінального законодавства.
5. Проаналізувати особливості адаптації кримінального законодавства України до вимог міжнародного кримінального права.

Основні питання для обговорення

1. Поняття та значення впливу міжнародного кримінального права на національне законодавство.
2. Основні форми впливу міжнародного кримінального права : імплементація, інкорпорація, трансформація, відсилання.
3. Роль міжнародних договорів у формуванні норм національного кримінального права.
4. Вплив Статуту Міжнародного кримінального суду на кримінальне законодавство держав.
5. Значення принципу комплементарності для національних правових систем.
6. Уніфікація кримінально-правових норм під впливом міжнародного кримінального права.
7. Вплив практики міжнародних кримінальних судів і трибуналів на національну судову практику.

Тема № 8 Поняття та особливості міжнародного кримінального правопорушення

Основні завдання семінару

1. Сформувати уявлення про поняття міжнародного кримінального правопорушення та його місце в системі міжнародного кримінального права.
2. Розкрити правову природу міжнародного кримінального правопорушення та підстави міжнародної кримінальної відповідальності.
3. Визначити характерні ознаки міжнародного кримінального правопорушення та їх відмінність від національних кримінальних правопорушень.
4. Проаналізувати суб'єктів міжнародного кримінального правопорушення та особливості їх відповідальності.
5. Показати значення міжнародних договорів, звичаєвих норм і практики міжнародних судових органів у формуванні поняття міжнародного кримінального правопорушення.
6. Розвинути навички аналізу міжнародно-правових актів і рішень міжнародних кримінальних судів.

Основні питання для обговорення

1. Поняття міжнародного кримінального правопорушення: доктринальні підходи та нормативне закріплення.
2. Ознаки міжнародного кримінального правопорушення.
3. Співвідношення міжнародного кримінального правопорушення та злочину у національному кримінальному праві.
4. Об'єкт і характер шкоди, що завдається міжнародним кримінальним правопорушенням.
5. Суб'єкти міжнародного кримінального правопорушення: фізичні особи, роль держави.
6. Форми вини та особливості суб'єктивної сторони міжнародного кримінального правопорушення.
7. Міжнародні злочини та конвенційні злочини: спільні риси та відмінності.

Тема № 10 Міжнародні та конвенційні злочини

Основні завдання семінарського заняття

1. Сформувати уявлення про поняття та правову природу міжнародних і конвенційних злочинів.
2. Розкрити відмінності між міжнародними злочинами *stricto sensu* та конвенційними злочинами.
3. Проаналізувати систему міжнародних злочинів у міжнародному кримінальному праві.
4. Охарактеризувати підстави кримінальної відповідальності за міжнародні та конвенційні злочини.
5. Визначити роль міжнародних договорів у формуванні складів конвенційних злочинів.

6. Дослідити співвідношення міжнародної та національної кримінальної юрисдикції щодо цих злочинів.

7. Оцінити значення міжнародних та конвенційних злочинів для забезпечення міжнародного правопорядку та безпеки.

Питання для обговорення на семінарі

1. Поняття міжнародного злочину в міжнародному кримінальному праві.

2. Поняття та ознаки конвенційних злочинів.

3. Критерії розмежування міжнародних і конвенційних злочинів.

4. Класифікація міжнародних злочинів (злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку).

5. Основні види конвенційних злочинів та міжнародні договори, що їх передбачають.

6. Суб'єкти відповідальності за міжнародні та конвенційні злочини.

7. Юрисдикція міжнародних судових органів щодо міжнародних злочинів.

8. Універсальна юрисдикція та її значення для переслідування конвенційних злочинів.

9. Співвідношення міжнародної кримінальної відповідальності та національного кримінального переслідування.

Тема № 12 Геноцид та злочин агресії

Основні завдання семінару

1. Розкрити поняття та правову природу геноциду й злочину агресії в міжнародному кримінальному праві.

2. Проаналізувати історичні передумови формування міжнародно-правової заборони геноциду та агресії.

3. Визначити об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу злочинів геноциду й агресії.

4. Дослідити джерела міжнародного права, що встановлюють відповідальність за геноцид і злочин агресії.

5. Охарактеризувати суб'єктів міжнародної кримінальної відповідальності за ці злочини.

6. Проаналізувати юрисдикцію та практику міжнародних кримінальних судів і трибуналів щодо геноциду та агресії.

7. Визначити співвідношення геноциду та злочину агресії з іншими міжнародними злочинами.

Питання для обговорення

1. Поняття геноциду: еволюція терміна та його закріплення в міжнародному праві.

2. Об'єкт і предмет злочину геноциду.

3. Форми вчинення геноциду відповідно до Конвенції ООН 1948 року.

4. Спеціальний умисел (*dolus specialis*) як ключова ознака геноциду.

5. Суб'єкти злочину геноциду та особливості їх відповідальності.

6. Поняття злочину агресії та його місце в системі міжнародних злочинів.

7. Співвідношення злочину агресії з актом агресії в міжнародному публічному праві.

8. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу злочину агресії.

9. Особливості визначення суб'єкта злочину агресії (керівництво держави).
10. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо злочину агресії.

Тема № 14 Конвенційні злочини, які посягають на особу, майнові та інші права, моральні устої суспільства та конвенційні злочини, які передбачені спеціальними конвенціями

Основні завдання семінару

1. Розкрити поняття та правову природу конвенційних злочинів у міжнародному кримінальному праві.
2. Проаналізувати класифікацію конвенційних злочинів залежно від об'єкта посягання.
3. Охарактеризувати міжнародно-правові акти (універсальні та спеціальні конвенції), що передбачають відповідальність за такі злочини.
4. Визначити особливості міжнародного та національного механізмів криміналізації конвенційних злочинів.
5. Дослідити співвідношення конвенційних злочинів з міжнародними злочинами (геноцидом, злочинами проти людяності, воєнними злочинами).
6. Розглянути практику імплементації положень міжнародних конвенцій у кримінальне законодавство держав.
7. Сформувати навички аналізу конкретних складів конвенційних злочинів на основі міжнародних договорів.

Питання для обговорення

1. Конвенційні злочини, що посягають на особу

1. Торгівля людьми та експлуатація осіб у міжнародному праві.
2. Каткування та інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, види поведіння.
3. Насильницькі зникнення осіб як конвенційний злочин.
4. Захист прав дитини в міжнародних конвенціях (експлуатація, залучення до злочинної діяльності).

2. Конвенційні злочини, що посягають на майнові та інші права

1. Незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин.
2. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.
3. Корупційні злочини як об'єкт міжнародно-правового регулювання.
4. Злочини у сфері інтелектуальної власності в контексті міжнародних конвенцій.

3. Конвенційні злочини, що посягають на моральні устої суспільства

1. Поширення дитячої порнографії та сексуальна експлуатація дітей.
2. Незаконна торгівля культурними цінностями.
3. Злочини проти моральності в міжнародному праві: проблеми визначення та уніфікації.

4. Конвенційні злочини, передбачені спеціальними конвенціями

1. Тероризм та його форми у спеціальних міжнародних конвенціях.
2. Захоплення заручників і злочини проти безпеки цивільної авіації та мореплавства.
3. Кіберзлочинність як об'єкт спеціального конвенційного регулювання.
4. Екологічні злочини в міжнародних конвенціях.

Тема № 15 Відповідальність індивіда та держави у міжнародному кримінальному праві

Основні завдання семінару

1. Розкрити поняття міжнародно-правової відповідальності та її місце в системі міжнародного кримінального права.
2. Проаналізувати правову природу індивідуальної кримінальної відповідальності за міжнародні злочини.
3. Визначити підстави та форми відповідальності держави за міжнародно-протиправні діяння.
4. Порівняти відповідальність індивіда і держави, встановити їх співвідношення та відмінності.
5. Дослідити принципи притягнення до відповідальності (індивідуальної та державної) у міжнародному праві.
6. Проаналізувати вплив міжнародної відповідальності на національні правові системи та механізми імплементації.

Питання для обговорення

1. Поняття та види міжнародно-правової відповідальності.
2. Індивідуальна кримінальна відповідальність у міжнародному праві: історія становлення та сучасний зміст.
3. Міжнародні злочини, за які настає відповідальність індивіда (геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини, злочин агресії).
4. Принципи індивідуальної кримінальної відповідальності:
 - особистої відповідальності;
 - невідворотності покарання;
 - неприпустимості імунітету посадових осіб;
 - непримінення строків давності.
5. Форми участі у міжнародному злочині: співучасть, підбурювання, пособництво, командна відповідальність.
6. Поняття та підстави відповідальності держави за міжнародно-протиправні діяння.
7. Форми реалізації відповідальності держави:
 - реституція;
 - компенсація;
 - сатисфакція.
8. Співвідношення відповідальності індивіда та держави: чи можливе їх паралельне існування.
9. Імунітет держави та посадових осіб і його межі в міжнародному кримінальному праві.

Самостійна робота

Зміст самостійної роботи здобувача освіти з навчальної дисципліни «Міжнародне кримінальне право» передбачає підготовку до аудиторних занять шляхом опанування матеріалів лекції, вивчення базової і додаткової літератури, періодичних видань, інтернет-джерел та судової практики, виконання практичних

завдань (написання рефератів, аналіз проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференціях, участь в конкурсах наукових робіт, підготовці та публікації наукових статей, тез тощо) протягом семестру; самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни; підготовку доповідей та презентацій за тематикою практичних занять; переклад іноземних текстів установлених обсягів; опрацювання матеріалів правозастосовної практики, підготовку аналітичних і порівняльних висновків та формування навичок науково-правового аналізу; виконання індивідуальних завдань; підготовку до усіх видів контролю, у тому числі модульних контрольних робіт і підсумкової атестації; підготовку юридичних документів, інші види діяльності, що використовуються в Академії, Інституті і кафедрі.

Орієнтовні кейси / теми доповідей, рефератів, есе:

1. Застосування міжнародного кримінального права.
2. Безпосереднє застосування міжнародного кримінального права.
3. Опосередковане застосування міжнародного кримінального права.
4. Поняття і система принципів міжнародного кримінального права.
5. Загальні принципи міжнародного кримінального права.
6. Принцип індивідуальної відповідальності.
7. Принципи *nullum crimen sine lege* та *nullum poena sine lege*.
8. Принципи неприпустимість посилань на офіційний статус і наказ.
9. Принцип *non bis in idem*.
10. Види злочинів у міжнародному кримінальному праві.
11. Склад злочину в міжнародному кримінальному праві.
12. Незакінчений злочин в міжнародному кримінальному праві.
13. Співучасть у злочині в міжнародному кримінальному праві.
14. Статус комбатантів, інших учасників збройного конфлікту та цивільних осіб у міжнародному гуманітарному праві.
15. Поняття комбатанта та некомбатанта.
16. Особливості правового статусу осіб, на яких розповсюджується захист відповідно до норм міжнародного гуманітарного права.
17. Наявність збройного конфлікту (міжнародного або не міжнародного характеру) як умова застосування міжнародного гуманітарного права.
18. Поняття збройного конфлікту.
19. Типи збройних конфліктів.
20. Відмінності між неміжнародним збройним конфліктом (збройним конфліктом неміжнародного характеру) та ситуаціями внутрішніх заворушень і безпорядків.
21. Кваліфікація збройного конфлікту на території України відповідно до законодавства України.
22. Поняття та види покарання в міжнародному кримінальному праві.
23. Призначення покарання у міжнародному кримінальному праві.
24. Особливості виконання окремих заходів покарання за вироком Міжнародного кримінального суду.

25. Питання відповідальності юридичних осіб і держави в міжнародному кримінальному праві.
26. Універсальна юрисдикція держав щодо міжнародних злочинів у міжнародному праві
27. Злочини проти міжнародного миру (злочин агресії);
28. Злочини проти безпеки людства (геноцид; злочини проти людяності; апартеїд; екоцид;
29. Незаконний обіг зброї масового знищення в міжнародному кримінальному праві.
30. Воєнні злочини.
31. Застосування заборонених засобів і методів ведення війни.
32. Застосування зброї масового ураження, забороненої міжнародними договорами.
33. Відповідальність за найманство.
34. Міжнародний тероризм.
35. «Бомбовий» тероризм.
36. Акти ядерного тероризму.
37. Фінансування тероризму.
38. Незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.
39. Каткування.
40. Захоплення заручників.
41. Злочини проти міжнародної фінансово-економічної системи.
42. Захоплення заручників.
43. Злочини, пов'язані з безпекою авіаційного транспорту.
44. Злочини проти безпеки морського судноплавства
45. Піратство.
46. Незаконний обіг ядерних матеріалів.
47. Корупційні злочини.
48. Злочини проти здоров'я населення і моральності.
49. Незаконний обіг порнографічних матеріалів.
50. Зазіхання на культурні цінності народів.
51. Міжнародні міжурядові організації в протидії злочинності: Інтерпол, Європол, Афріпол, Цільова група з фінансових заходів (FATF), Камденська міжвідомча мережа з питань повернення активів (CARIN) та інші.
52. Міжнародні неурядові організації в протидії злочинності, МКТ, HRW, Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця

Вимоги до написання рефератів та есе

Загальні положення:

Реферат та есе є формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти і спрямовані на поглиблення теоретичних знань, розвиток навичок науково-правового аналізу, аргументації правових позицій, критичного мислення та академічного письма.

Під час виконання рефератів та есе здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, вимог чинного законодавства України, стандартів вищої освіти та внутрішніх нормативних актів закладу вищої освіти.

Мета та навчальні завдання:

- формування здатності здійснювати самостійний аналіз доктринальних і нормативних джерел у сфері конституційного права;
- розвиток умінь формулювати та аргументовано обґрунтовувати власну правову позицію;
- набуття навичок наукового письма та коректного використання правової термінології;
- удосконалення навичок систематизації, узагальнення та критичної оцінки правової інформації.

Вимоги до змісту

Реферат

Реферат має аналітико-узагальнювальний характер і повинен:

- розкривати теоретичні підходи до обраної правової проблеми;
- містити аналіз норм міжнародного кримінального права, практики застосування норм міжнародного кримінального права, практики діяльності міжнародних трибуналів ad hoc ;
- відображати сучасні наукові позиції українських та зарубіжних дослідників;
- завершуватися обґрунтованими висновками.

Структура реферату:

1. Титульна сторінка
2. Зміст
3. Вступ (обґрунтування актуальності, мета і завдання)
4. Основна частина (2–3 логічно пов'язані розділи)
5. Висновки
6. Список використаних джерел

Есе

Есе має аналітично-дискусійний характер і спрямоване на виклад та обґрунтування власної позиції здобувача щодо конкретної правової проблеми.

Есе повинно:

- містити чітко сформульовану авторську правову позицію;
- демонструвати здатність до критичного аналізу правових явищ;
- містити аргументацію з посиланням на нормативні акти, доктрину та судову практику;
- відображати логічну цілісність і самостійність мислення.

Рекомендована структура есе:

1. Вступ (постановка проблеми)
2. Основна частина (аргументація позиції, аналіз альтернативних підходів)
3. Висновки (узагальнення та власні висновки)

Вимоги до обсягу:

- Реферат – 7–15 сторінок друкованого тексту
- Есе – 4–8 сторінок друкованого тексту

(без урахування титульної сторінки та списку використаних джерел)

Вимоги до оформлення:

- формат сторінки – А4;
- шрифт – Times New Roman;
- розмір шрифту – 14;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- поля: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм;
- нумерація сторінок – арабськими цифрами (з другої сторінки);
- абзацний відступ – 1,25 см.

Посилання на джерела оформлюються відповідно до чинних національних стандартів бібліографічного опису (ДСТУ 8302:2015).

Вимоги до джерельної бази:

Кількість використаних джерел:

- реферат – не менше 10–15 джерел;
- **есе** – не менше 8–10 джерел.

До джерел належать:

- Конституція України;
- закони та підзаконні нормативно-правові акти;
- рішення Конституційного Суду України;
- практика Європейського суду з прав людини;
- наукові монографії, статті фахових видань;
- офіційні міжнародні документи.

Академічна доброчесність:

Робота повинна бути виконана самостійно.

Не допускаються:

- плагіат, самоплагіат;
- некоректне цитування;
- використання недостовірних або неперевірених джерел.

У разі виявлення порушень принципів академічної доброчесності робота не зараховується та підлягає доопрацюванню відповідно до внутрішніх положень ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання є складовою частиною організації освітнього процесу з навчальної дисципліни та спрямовані на формування і розвиток у здобувачів вищої освіти навичок самостійної, дослідницької й аналітичної діяльності. Їх виконання забезпечує поглиблення та систематизацію теоретичних знань, отриманих під час аудиторних занять, а також сприяє набуттю практичних умінь застосування положень конституційно-правової науки для розв'язання актуальних професійних завдань.

Виконання індивідуальних завдань здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно із можливістю отримання консультаційної підтримки з боку науково-педагогічного працівника. Консультації спрямовані на уточнення структури роботи, визначення джерельної бази, формування методологічних підходів та

коригування змістового наповнення завдання. У разі виконання завдань комплексного або міждисциплінарного характеру допускається їх підготовка групою здобувачів із розподілом обов'язків та визначенням індивідуального внеску кожного учасника.

З дисципліни «Міжнародне кримінальне право» індивідуальні завдання можуть реалізовуватися у різних формах, зокрема: підготовка та публікація наукової статті, підготовка доповіді й участь у роботі наукової конференції, розроблення мультимедійної презентації, аналітичного огляду судової практики, порівняльно-правового дослідження тощо. Обрана форма виконання повинна відповідати змісту дисципліни та сприяти досягненню визначених програмних результатів навчання.

Тематика завдань формується з урахуванням сучасних тенденцій розвитку конституційного права, практики його застосування та наукових підходів до вирішення проблемних питань галузі.

Мінімальні та максимальні строки видачі, виконання та захисту індивідуальних завдань доводяться до відома здобувачів освіти викладачем на початку семестру. Дотримання визначених термінів є обов'язковою умовою належного оцінювання результатів навчання.

Оцінювання результатів виконання індивідуальних завдань здійснюється відповідно до встановлених критеріїв та передбачає нарахування додаткових (бонусних) балів: за підготовку та публікацію наукової статті – до 12 балів; за виступ із доповіддю на науковій конференції – до 8 балів; за підготовку та представлення презентації – до 10 балів. Конкретна кількість балів визначається з урахуванням якості змісту, рівня наукової аргументації, самостійності виконання та дотримання встановлених вимог до оформлення результатів роботи.

Підготовка тематичної презентації (тема, терміни тощо), а також виконання інших видів індивідуальних завдань погоджується здобувачем освіти із викладачем.

Критерії та умови підготовки, оформлення та публікації наукових матеріалів (статей, тез, доповідей) визначаються безпосередньо оргкомітетом наукової конференції, редакційною колегією видання або установою-організатором.

Умови підготовки, оформлення та критерії оцінювання презентацій визначаються цією програмою (кафедрою).

Методи навчання

Методи навчання становлять систему впорядкованих способів спільної діяльності науково-педагогічного працівника та здобувачів вищої освіти, спрямованих на досягнення визначених програмних результатів навчання, формування загальних і фахових компетентностей, а також ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. Реалізація методів навчання здійснюється через сукупність дидактичних прийомів, організаційних форм та відповідних засобів освітньої діяльності.

Під час викладання та опанування навчальної дисципліни «Актуальні проблеми конституційного права України» застосовується комплекс методів, що

забезпечують поєднання теоретичної підготовки з практичною спрямованістю навчання.

1. Словесні методи

До словесних методів належать способи вербального викладення та опрацювання навчального матеріалу, зокрема: розповідь, пояснення, лекція, бесіда, дискусія. Зазначені методи передбачають описове розкриття змісту тем, тлумачення сутності правових явищ, категорій і процесів, аналіз нормативно-правових положень, а також перевірку рівня самостійного засвоєння матеріалу здобувачами освіти. Їх використання сприяє формуванню системного бачення проблем конституційно-правового регулювання та розвитку навичок професійної аргументації.

2. Наочні методи

Наочні методи передбачають використання візуальних засобів навчання з метою підвищення ефективності сприйняття та осмислення інформації. У межах дисципліни застосовуються демонстрація схем, таблиць, структурно-логічних моделей, діаграм, ілюстративних матеріалів, відеофрагментів та інших засобів візуалізації. Використання наочності забезпечує кращу систематизацію складних правових конструкцій, сприяє формуванню аналітичного мислення та полегшує засвоєння теоретичних положень.

3. Практичні методи

Практичні методи орієнтовані на формування професійних умінь і навичок, зокрема здатності оперувати конституційно-правовими категоріями, аналізувати та застосовувати норми права, вирішувати практичні ситуації у сфері публічно-правових відносин. Реалізація зазначених методів здійснюється під час семінарських занять, виконання індивідуальних завдань, розв'язання кейсів, аналізу судової практики та моделювання правових ситуацій.

Практична складова навчання спрямована на інтеграцію теоретичних знань із реальними правозастосовними процесами, що забезпечує професійну орієнтацію здобувачів освіти.

Методи за рівнем самостійної пізнавальної діяльності

З метою активізації інтелектуальної діяльності здобувачів вищої освіти у процесі навчання застосовуються також методи, диференційовані за рівнем самостійності мислення:

- *метод проблемного викладу*, що передбачає постановку наукової або практичної проблеми та послідовне розкриття шляхів її вирішення;
- *частково-пошуковий (евристичний) метод*, спрямований на залучення здобувачів до самостійного пошуку окремих елементів розв'язання поставленого завдання;
- *дослідницький метод*, який передбачає виконання самостійних наукових досліджень, аналіз правових джерел, формулювання власних висновків і пропозицій.

Комплексне поєднання зазначених методів забезпечує належний рівень теоретичної підготовки, розвиток критичного мислення та формування стійких професійних компетентностей у сфері конституційного права.

Методи та форми контролю, критерії оцінювання результатів навчання. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Методи контролю є сукупністю способів діагностичної діяльності, спрямованих на забезпечення зворотного зв'язку в освітньому процесі та визначення рівня досягнення програмних результатів навчання. Їх застосування дає можливість отримати об'єктивні дані щодо успішності засвоєння навчального матеріалу, результативності організації навчального процесу та сформованості у здобувачів вищої освіти відповідних компетентностей.

Контрольні заходи покликані встановити відповідність рівня набутих знань, умінь і практичних навичок вимогам стандартів вищої освіти, освітньо-професійної програми та робочої програми навчальної дисципліни. Оцінювання здійснюється з урахуванням принципів системності, об'єктивності, прозорості та академічної доброчесності.

Самоконтроль

Самоконтроль є важливим елементом навчальної діяльності та спрямований на формування здатності здобувачів освіти до самооцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу. Він передбачає самостійне виконання тестових завдань, аналіз правильності розв'язання практичних ситуацій, перевірку конспектів, підготовку до семінарських занять та інших форм роботи. Розвиток навичок самоконтролю сприяє підвищенню відповідальності здобувачів за результати власного навчання.

Кафедральний контроль

Кафедральний контроль здійснюється з метою моніторингу якості підготовки здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення. Він може реалізовуватися у формі:

- поточного контролю;
- рубіжного контролю;
- підсумкового семестрового контролю.

Такий підхід забезпечує поетапне відстеження динаміки навчальних досягнень та своєчасне коригування освітнього процесу.

Види контролю результатів навчання

В освітньому процесі застосовуються такі основні види контролю:

- поточний контроль протягом семестру;
- виконання та захист контрольних робіт, передбачених навчальним планом;
- приймання та оцінювання індивідуальних завдань;
- підсумковий семестровий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час усіх видів аудиторних занять упродовж семестру. Його формами можуть бути усне опитування, письмові роботи, тестування, колоквиуми, аналіз практичних ситуацій, виступи здобувачів під час обговорення питань на семінарських заняттях тощо. Результати поточного оцінювання доводяться до відома здобувачів своєчасно та в установленому порядку.

Можливості поточного контролю є надзвичайно широкими: мотивація навчання, стимулювання навчально-пізнавальної діяльності, диференційований підхід до навчання, індивідуалізація навчання тощо.

Форми участі здобувачів вищої освіти у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз законодавства та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- самостійне опрацювання тем;

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення тощо); письмовий контроль (контрольна робота, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовій формі тощо); комбінований контроль; презентація самостійної/індивідуальної роботи; спостереження як метод контролю; тестовий контроль (тести закритої форми: тест-альтернатива, тест-відповідність); проблемні ситуації, метод самоконтролю та самооцінки; оцінювання кейс-завдань.

Система оцінювання та вимоги

№ тем	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Загальн. сума балів
Робота на сем. занятті		2		2		2		2		2		2		2	2		16
Самост. робота	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	32

Підсумкове оцінювання	Сума балів за семінари	Сума балів за самостійні роботи	Модульна контрольна робота	Сума балів за екзамен	Загальна сума
	32	16	12	40	100

*Робота на семінарському занятті оцінюється у 2 бали.

Види робіт передбачених на семінарському занятті:

- експрес-опитування;
- опитування за темою заняття;

- тест;
- виконання практичного завдання;
- розв'язання задач;
- презентації студентів.

** Самостійна робота студента передбачає підготовка до аудиторних занять шляхом опанування матеріалів лекції, вивчення базової і додаткової літератури, періодичних видань, Інтернет - джерел та судової практики, підготовка юридичних документів. Оцінюється в 2 бали

*** Модульний контроль здійснюється у вигляді *тестування*.

Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 12 питань.

Види тестових завдань:

- З вибором однієї правильної відповіді з наведених варіантів;
- З вибором кількох правильних відповідей;

Критерії оцінювання: виконання тестових завдань – максимум 12 балів.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу освіти виставляють оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Міжнародне кримінальне право» є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену проводиться усно. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт.

Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка з дисципліни визначається як сума (проста або зважена) балів за змістовими модулями. Залік виставляється за результатами роботи здобувача освіти впродовж усього семестру. Рейтингова оцінка здобувача освіти складається з балів, отриманих здобувачем за результатами заходів поточного контролю, заохочувальних балів.

Здобувачі освіти, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку 60 балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, на останньому за розкладом занятті з дисципліни в семестрі викладач проводить підсумковий семестровий контроль у вигляді **заліку**.

Оцінювання додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності. До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Також, заохочувальні бали можуть нараховуватися, якщо здобувач освіти, наприклад, виконав і захистив певні види робіт, відвідував всі лекції, семінарські й практичні заняття, має власний рукописний конспект лекцій та опрацьований додатковий навчальний матеріал, немає пропусків занять без поважних причин, відвідував додаткові консультації за участі лектора тощо.

Сума заохочувальних балів враховується при виставленні підсумкових балів в заліково-екзаменаційну відомість (але не більше **89 балів** в загальному підсумку) і може бути автоматично зарахована при виставленні підсумкової семестрової оцінки з відповідної освітньої компоненти.

Заохочувальні бали не є нормативними і не входять до таблиці розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти та основної шкали системи оцінювання.

Один захід може бути підставою для виставлення заохочувальних балів лише за однією найбільш релевантною освітньою компонентою.

Для оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти впродовж семестру застосовується 100-бальна, національна та шкала оцінювання ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄСТ8	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C	задовільно	
68-74	D		
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення лекційних та семінарських занять з елементами презентації. Вивчення окремих тем і виконання практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

Контрольні питання з курсу «Міжнародне кримінальне право»

1. Поняття сучасного міжнародного кримінального права.
2. Завдання, предмет і методи міжнародного кримінального права.
3. Джерела та система міжнародного кримінального права.
4. Застосування міжнародного кримінального права.
5. Безпосереднє застосування міжнародного кримінального права.
6. Опосередковане застосування міжнародного кримінального права.
7. Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство.
8. Міжнародне гуманітарне право та його співвідношення з міжнародним кримінальним правом.
9. Поняття та зміст звичаєвих норм міжнародного гуманітарного права, їх застосування та імплементація.
10. Поняття і система принципів міжнародного кримінального права.
11. Загальні принципи міжнародного кримінального права.
12. Принцип індивідуальної відповідальності.
13. Принципи *nullum crimen sine lege* та *nullum poena sine lege*.
14. Принципи неприпустимість посилань на офіційний статус і наказ.
15. Принцип *non bis in idem*.
16. Принципи дії міжнародного кримінального права.
17. Дія міжнародного кримінального права в часі.
18. Принцип *ratione temporis*.
19. Принцип незастосування строків давності.
20. Територіальний принцип дії міжнародного кримінального права.
21. Реальний принцип дії міжнародного кримінального права.
22. Універсальний принцип дії міжнародного кримінального права.
23. Поняття злочину в міжнародному кримінальному праві.
24. Види злочинів у міжнародному кримінальному праві.
25. Склад злочину в міжнародному кримінальному праві.
26. Незакінчений злочин в міжнародному кримінальному праві.
27. Співучасть у злочині в міжнародному кримінальному праві.
28. Статус комбатантів, інших учасників збройного конфлікту та цивільних осіб у міжнародному гуманітарному праві.
29. Поняття комбатанта та некомбатанта.
30. Особливості правового статусу осіб, на яких розповсюджується захист відповідно до норм міжнародного гуманітарного права.
31. Жертви збройних конфліктів в міжнародному кримінальному праві;
32. Медичний і духовний персонал в міжнародному кримінальному праві;

33. Парламентери і особи, які їх супроводжують в міжнародному кримінальному праві;
34. Персонал цивільної оборони в міжнародному кримінальному праві;
35. Персонал, який відповідає за захист і охорону культурних цінностей в міжнародному кримінальному праві;
36. Персонал, який бере участь у гуманітарних акціях в міжнародному кримінальному праві.
37. Співвідношення понять «суб'єкт міжнародного злочину» та «суб'єкт відповідальності за міжнародний злочин».
38. Обставини, що виключають відповідальність у міжнародному кримінальному праві.
39. Умови застосування норм міжнародного гуманітарного права.
40. Наявність збройного конфлікту (міжнародного або не міжнародного характеру) як умова застосування міжнародного гуманітарного права.
41. Поняття збройного конфлікту.
42. Типи збройних конфліктів.
43. Відмінності між неміжнародним збройним конфліктом (збройним конфліктом неміжнародного характеру) та ситуаціями внутрішніх заворушень і безпорядків.
44. Кваліфікація збройного конфлікту на території України відповідно до законодавства України.
45. Міжнародно-правовий обов'язок дотримання міжнародного гуманітарного права.
46. Колективна та індивідуальна відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права.
47. Обов'язок сторони конфлікту відшкодувати шкоду, завдану порушенням норм міжнародного гуманітарного права.
48. Поняття та види покарання в міжнародному кримінальному праві.
49. Призначення покарання у міжнародному кримінальному праві.
50. Особливості виконання окремих заходів покарання за вироком Міжнародного кримінального суду.
51. Питання відповідальності юридичних осіб і держави в міжнародному кримінальному праві.
52. Універсальна юрисдикція держав щодо міжнародних злочинів у міжнародному праві
53. Поняття універсальної юрисдикції.
54. Юрисдикція держав щодо міжнародних злочинів.
55. Універсальна юрисдикція України щодо міжнародних злочинів.
56. Міжнародне співробітництво при розслідуванні міжнародних злочинів.
57. Зобов'язання України щодо відповідальності за міжнародні злочини.
58. Поняття та контекстуальні елементи міжнародних злочинів.
59. Злочини проти міжнародного миру (злочин агресії);
60. Злочини проти безпеки людства (геноцид; злочини проти людяності; апартеїд; екоцид;

61. Незаконний обіг зброї масового знищення в міжнародному кримінальному праві.
62. Воєнні злочини.
63. Застосування заборонених засобів і методів ведення війни.
64. Застосування зброї масового ураження, забороненої міжнародними договорами.
65. Відповідальність за найманство.
66. Міжнародне кримінальне правосуддя у справах про злочини проти миру і безпеки людства (людяності).
67. Поняття конвенційних злочинів (злочинів міжнародного характеру).
68. Конвенційні зобов'язання України щодо криміналізації, ефективного розслідування та притягнення до відповідальності за вчинення злочинів міжнародного характеру.
69. Особливості відповідальності за злочини, пов'язані із тероризмом, інші злочини проти основ громадської безпеки.
70. Міжнародний тероризм.
71. «Бомбовий» тероризм.
72. Акти ядерного тероризму.
73. Фінансування тероризму.
74. Незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.
75. Каткування.
76. Захоплення заручників.
77. Злочини проти міжнародної фінансово-економічної системи.
78. Фальшивомонетництво, легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, окремі злочини проти довілля та інші конвенційні злочини.
79. Злочини, що посягають на свободу людини.
80. Рабство і работоргівля.
81. Торгівля людьми (без мети звернення у рабство) або інша незаконна угода щодо людини.
82. Захоплення заручників.
83. Злочини, пов'язані з безпекою авіаційного транспорту.
84. Злочини проти безпеки морського судноплавства
85. Піратство.
86. Незаконний обіг ядерних матеріалів.
87. Корупційні злочини.
88. Злочини проти здоров'я населення і моральності.
89. Незаконний обіг порнографічних матеріалів.
90. Зазіхання на культурні цінності народів.
91. Злочини проти міжнародної фінансово-економічної системи.
92. Фальшивомонетництво.
93. Легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом.
94. Незаконне використання чужого товарного знака, знака обслуговування і найменування місця походження товару.
95. Корупційні та інші посадові злочини.

96. Реалізація норм міжнародного кримінального права.

97. Застосування положень національного законодавства за порушення законів та звичаїв війни.

98. Міжнародні міжурядові організації в протидії злочинності: Інтерпол, Європол, Африпол, Цільова група з фінансових заходів (FATF), Камденська міжвідомча мережа з питань повернення активів (CARIN) та інші.

99. Міжнародні неурядові організації в протидії злочинності, МКТ, HRW, Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця тощо.

100. Взаємодія держав з протидії злочинності.

101. Правова допомога держав у кримінальних справах.

102. Застосування законів та звичаїв війни.

103. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права.

104. Застосування положень Кримінального кодексу України за порушення законів та звичаїв війни. Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 438 КК України.

105. Заборона катування, жорстокого, нелюдського та такого, що принижує гідність поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт; розграбування національних цінностей на окупованій території; застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни.

106. Суб'єкт та суб'єктивна сторона порушення законів та звичаїв війни.

107. Особливості організації і проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування нападів (обстрілів) на цивільне населення та об'єкти цивільної інфраструктури.

108. Загальні положення про видачу злочинців.

109. Відмова у видачі особи іншій державі та її підстави.

110. Міжнародні кримінальні трибунали та суди

111. Нюрнберзький трибунал над головними військовими злочинцями Другої світової війни.

112. Токійський міжнародний військовий трибунал.

113. Міжнародний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території колишньої Югославії з 1991 р.

114. Міжнародний кримінальний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території Руанди, і громадян Руанди, відповідальних за геноцид та інші схожі порушення, вчинені на території сусідніх держав, у період з 1 січня 1994 р. до 31 грудня 1994 р.

115. Юрисдикція Міжнародного суду ООН.

116. Позов України до Міжнародного суду ООН проти Росії.

117. Міжнародний кримінальний суд.

116. Предметна, персональна, територіальна юрисдикція Міжнародного кримінального суду.

117. Юрисдикція Ієтрполу

118. Передача справи державою-учасницею, Радою Безпеки ООН, ініціатива Прокурора Міжнародного кримінального суду.

119. Питання прийнятності.

120. Прохання про співробітництво.

121. Забезпечення присутності осіб у Суді.

122. Допомога у збиранні доказів.

123. Передача осіб до Суду.

124. Одночасні прохання.

125. Попередній арешт.

126. Інші форми співробітництва.

127. Відстрочка виконання прохання МКС.

128. Роль держав у виконанні покарання у виді позбавлення волі.

Рекомендовані джерела інформації.

Нормативно-правові акти:

1. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_036

2. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_033_10

3. Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах від 15 травня 1972 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_008

4. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_153

5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>

6. Конституція України: Основний Закон України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30 Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

7. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2001, № 25-26, ст.131.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради*. 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88.

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073¹-X / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради*. 1984, додаток до № 51, ст.1122.

Основна література

1. Міжнародне кримінальне право : навчальний посібник / кол. авторів ; за заг. ред. Т. І. Созанського та О. М. Броневицької. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 472 с.
2. Теорія та практика міжнародного кримінального права : підручник / [Зелінська Н. А., Андрейченко С. С., Дрьоміна-Волок Н. В., Коваль Д. О. ; за ред. проф. Зелінської Н. А.]. Одеса : Фенікс, 2017.
3. Аносова Ю. В. Юрисдикція міжнародних судових органів щодо кримінального правопорушення геноциду : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2018.20 с.
4. Гутник В. В. Право на захист у міжнародних кримінальних судах: доктрина та практика : монографія / за наук. ред. проф. М. В. Бу-роменського. Львів; Харків ; Одеса: Фенікс, 2018. 439 с.
5. Гутник В. В. Процесуальні права учасників міжнародних збройних конфліктів у міжнародних кримінальних судах: монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. 301 с.
6. Касинюк О. В. Кримінально-процесуальні питання діяльності міжнародних кримінальних судів : дис.... канд. юрид. наук : 12.00.11. Харків, 2004. 223 с. URL: <https://www.academia.edu/40009515>
7. Кучевська С. П. Проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність та Статуту Міжнародного кримінального суду : автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2009.19 с.
8. Пилипенко В. П. Міжнародний Кримінальний Суд за Римським Договором 1998 року : дис... канд. юрид. наук : 12.00.11. Л., 2005. 190 с.
9. Підгородинська А. В. Використання рішень іноземних судів та міжнародних судових органів у кримінальному процесі України : монографія. Одеса : Юридична література, 2013.184 с.
10. Сироїд Т. Л. Правовий статус учасників кримінально- процесуальних відносин у міжнародному кримінальному судочинстві : автореф. дис.... д-ра юрид. наук : 12.00.11. Харків, 2011. 36 с.
11. Теорія та практика міжнародного кримінального права : підручник / [Зелінська Н. А., Андрейченко С. С., Дрьоміна-Волок Н. В., Коваль Д. О. ; за ред. проф. Зелінської Н. А.]. Одеса : Фенікс, 2022.
12. Верле Герхард. Принципы международного уголовного права: учебник / Герхард Верле; пер. с англ. С. В. Саяпина. О. :Фенікс. 2011. 912 с.

Додаткова література

1. Антипенко В. Ф. Інститут кримінальної відповідальності держави як ефективний міжнародно-правовий механізм боротьби зі злочином агресії. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2022. № 3. - С. 123-129.
2. Антипенко В. Ф. Наукова школа: взаємовплив концепцій міжнародної кримінології і кримінальної відповідальності держави Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2023. Вип. 62. С. 332-339.
3. Гергелійник В. Міжнародний кримінальний суд. Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ.

Редкол.: В. М. Синьов (голов. ред.) та ін. – К.: КІВС; "МП Леся", 2023. – №8. – С. 162-167.

4. Гринчак В. А. Принципи міжнародного кримінального права. Прикарпатський юридичний вісник. 2014. Випуск 3. С. 349-361. http://www.pjv.nuoua.od.ua/v3_2014/33.pdf
5. Житний О. О. Кримінальне право України та міжнародне кримінальне право: співвідношення, взаємодія, розмежування. Право і безпека. 2012. №3. С. 17-21.
6. Жукорська Я. М., Дранчук Л. М. Міжнародні злочини: правова природа та проблеми класифікації. Право і суспільство. 2016. № 3. Ч. 2. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2016/3_2016/part_2/28.pdf
7. Лебідь В. Спеціальний механізм правосуддя для притягнення до відповідальності за міжнародні злочини проти українського народу: що це таке? <https://helsinki.org.ua/articles/spetsialnyy-mekhanizm-pravosuddia-dlia-prytyahnennia-do-vidpovidalnosti-za-mizhnarodni-zlochyny-proty-ukrainskoho-narodu-shcho-tse-take/>
8. Лук'янова Г., Серкевич І. Принципи міжнародного кримінального права. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Юридичні науки". 2022. № 1. Т. 7. С. 197-203. <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/may/21543/33.pdf>
9. Медицький І. Б. Основні підходи до розуміння міжнародного кримінального права. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Зб. наук. ст. - м. Івано-Франківськ, 2019. Вип. ХХІ. С. 195-199.
10. Попко В. В. Принципи транснаціонального кримінального права у світлі міжнародного права. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2018. Вип. 136. С. 36-59.
11. Ролінська В. М. Особливості джерел міжнародного кримінального права. Південноукраїнський правничий часопис. 2021. № 1. С. 187-197.
12. Славко А. С. Принципи міжнародного кримінального права в діяльності Міжнародного кримінального суду. Правовий вісник Української академії банківської справи. 2012. № 2 (11). С. 88-93.
13. Стрельцова Є. Д. Міжнародне публічне та міжнародне приватне право: методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право / Є. Д. Стрельцова. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, ФЛП Жмай О. В., 2021. 60 с. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/32298/5.pdf>
14. Строкова І. І. Проблеми визначення предмета та галузевої приналежності міжнародного кримінального права. Вісник Вищої ради юстиції. 2022. №2 (10). С. 54-64.
15. Tom Dannenbaum. Mechanisms for Criminal Prosecution of Russia's Aggression Against Ukraine, March 10, 2022 <https://www.justsecurity.org/80626/mechanisms-for-criminal-prosecution-of-russias-aggression-against-ukraine/>

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека юриста, WEB кафедра права. URL: http://www.kafedr.at.ua/board/rimske_pravo (дата звернення: 28.08.2023).

2. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.catalogue.nplu.org> (дата звернення: 28.08.2023).
3. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua> (дата звернення: 28.08.2023).
4. Інформаційно – пошукова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: <http://www.nau.ua> (дата звернення: 28.08.2023).
5. Офіційний сайт Адміністрації Президента. URL: <http://www.president.gov.ua/ru/content/secretariat> (дата звернення: 01.09.2022).
6. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 28.08.2023).
7. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 28.08.2023).
8. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.catalogue.nplu.org> (дата звернення: 28.08.2023).
9. Рада Безпеки ООН
<https://www.un.org/securitycouncil/>